

Οι τράπεζες αντιμέτωπες με την τέλεια καταιγίδα

ΗΛΙΑΣ Ε. ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ* 17-11-2019

Όσο κι αν ακούγεται περίεργο, υπάρχουν εδώ και καιρό τράπεζες στη Σκανδιναβία, προσφάτως στην Ελβετία, όμως και αλλού, που προσφέρουν αρνητικά επιτόκια δανεισμού. Η Jyske λ.χ. (η τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα της Δανίας) προσφέρει δεκαετή στεγαστικά δάνεια με -0,50%, ήτοι σε πληρώνει 0,50% ετησίως για να πάρεις δάνειο από αυτήν...

<https://www.kathimerini.gr/1052156/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/hlias-e-3hroyxakhs-oi-trapezes-antimetwpes-me-thn-teleia-kataigida>

Όταν τον περασμένο Σεπτέμβριο ο απερχόμενος επικεφαλής της ΕΚΤ μείωσε εκ νέου το βασικό επιτόκιο καταθέσεων στο -0,50%, πολλοί έσπευσαν να χαρακτηρίσουν το κύκνειο άσμα ενός ομολογουμένως επιτυχημένου Ευρωπαίου κεντρικού τραπεζίτη ως προάγγελο νέων δεινών για τον τραπεζικό κλάδο πανευρωπαϊκά.

Αρνητικά επιτόκια σημαίνει, υπεραπλουστευτικά, χαμηλότερα επιτοκιακά έσοδα (τα έσοδα από τόκους αναλογούν μεσοσταθμικά στο 60%-65% των βασικών εσόδων και επιδρούν καταλυτικά στην απόδοση ιδίων κεφαλαίων), άρα και μεταξύ άλλων, υψηλότερο δείκτη κόστους προς έσοδα (βασικού δείκτη επιχειρηματικής αποτελεσματικότητας). Όσο κι αν ακούγεται περίεργο, υπάρχουν εδώ και καιρό τράπεζες στη Σκανδιναβία, προσφάτως στην Ελβετία, όμως και αλλού, που προσφέρουν αρνητικά επιτόκια δανεισμού. Η τράπεζα Jyske λ.χ. (η τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα της Δανίας) προσφέρει δεκαετή στεγαστικά δάνεια με -0,50%, ήτοι σε πληρώνει 0,50% ετησίως για να πάρεις δάνειο από αυτήν...

Βέβαια, το καθεστώς αρνητικών επιτοκίων (που μάλλον δεν αποτελεί σύντομη χρονική παρένθεση, αλλά ήρθε για να μείνει) δεν είναι η μοναδική σοβαρή απειλή για τα έσοδα των ευρωπαϊκών τραπεζών (των εγχωρίων μη εξαιρουμένων). Οι νέες κανονιστικές απαιτήσεις, οι αποχρώσες ενδείξεις επερχόμενης οικονομικής ύφεσης, ο επαπειλούμενος εμπορικός πόλεμος μεταξύ Ανατολής και Δύσης, οι δυνάμεις διατάραξης των εφαρμοζόμενων επιχειρηματικών μοντέλων (disruption forces) επιτείνουν την αγωνία των διοικήσεων, των μετόχων και των δυνητικών επενδυτών πως τα χειρότερα είναι μπροστά μας.

Απόρροια όλων αυτών είναι το γεγονός πως οι ευρωπαϊκές τράπεζες, που κυρίως πλήττονται από τα παραπάνω, αποτιμώνται σημαντικά χαμηλότερα από τις αμερικανικές,

αλλά και από πολλές αντίστοιχες, τόσο ανεπτυγμένων όσο και αναδυόμενων αγορών (διάμεση τιμή μετοχής προς λογιστική αξία ευρωπαϊκών τραπεζών: 0,65, αμερικανικών: 1,35).

Στην ελληνική πραγματικότητα, η αρνητική (για τα έσοδα) εξέλιξη των χαμηλών επιτοκίων έρχεται να συνοδεύσει την εκτεταμένη, τα τελευταία έτη, απομόχλευση των τραπεζικών ισολογισμών (πωλήσεις και τιτλοποιήσεις δανειακών χαρτοφυλακίων) που πραγματοποιήθηκε σε μία προσπάθεια να ξεπεραστεί το τεράστιο και δυσεπίλυτο πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, που απειλεί ευθέως την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών.

Είναι προφανές πως στη χώρα μας, ο άνεμος των τεκτονικών αλλαγών στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων δεν έχει πνεύσει ακόμα ισχυρός. Οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων βρίσκονται σε ιστορικά χαμηλά, λόγω κυρίως της πολιτικής σταθερότητας, σε συνέχεια των εκλογών του Ιουλίου του 2019, αλλά και πλειάδας ιδιαίτερα θετικών εξελίξεων στον χώρο της οικονομίας (αναβαθμίσεις πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας, το asset protection scheme, μείωση φορολογίας, εκκίνηση εμβληματικών επενδύσεων και αποκρατικοποιήσεων κ.λπ.). Ανάλογη πτωτική πορεία έχουν ακολουθήσει τα επιτόκια καταθέσεων (σήμερα μεσοσταθμικά στο 0,26%) όχι όμως και αυτά των χορηγήσεων, που βρίσκονται αισθητά υψηλότερα των ευρωπαϊκών. Ο βαρύτατα πληγωμένος, σε διαδικασία ανάρρωσης, εγχώριος τραπεζικός κλάδος επιχειρεί την ανάκαμψή του μη ακολουθώντας προς το παρόν τη διεθνή τάση στα επιτόκια χορηγήσεων. Παράλληλα, τα έσοδα από προμήθειες παραμένουν χαμηλά, όμως λύση στο πρόβλημα δεν αποτελεί η οριζόντια επιβολή χρεώσεων στις πάσης φύσεως συναλλαγές (που αντανακλά αρνητικά και στην κοινωνική διάσταση του ρόλου τους), αλλά εξυπνότερες επιλογές, όπως αύξηση εσόδων από προμήθειες, λ.χ., ανάπτυξης συμβουλευτικών υπηρεσιών, διαχείρισης περιουσίας, τραπεζοασφάλειες, υποστήριξης εμπορίου, έκδοσης/πρακτόρευσης αμοιβαίων κεφαλαίων και άλλων δομημένων χρηματοοικονομικών εργαλείων, χρηματιστηριακές δραστηριότητες, περαιτέρω δραστηριοποίηση στις αγορές συναλλάγματος κ.λπ.

Η εξίσωση όμως της βιώσιμης και αειφόρου οργανικής ανάπτυξης περιλαμβάνει δύο παράγοντες, τα έσοδα και το κόστος. Στον τομέα αυτό (κόστος), οι εγχώριες τράπεζες έχουν ακόμη μεγάλη απόσταση να διανύσουν έως το σημείο ισορροπίας. Οι δαπανηρές εθελούσιες έξοδοι προσωπικού έχουν εξαντλήσει εν πολλοίς τη δυναμική τους και οι διοικήσεις θα πρέπει πλέον να χρησιμοποιήσουν ευρηματικότερους και αποτελεσματικότερους τρόπους μείωσης του δυσανάλογα υψηλού λειτουργικού κόστους των τραπεζών.

Στη μάχη αυτή, η δημιουργία και λειτουργία πλέγματος από κοινές πλατφόρμες (δίκτυα ATMs, υποδομές έκδοσης καρτών και αποδοχής συναλλαγών, contact centers, κανονιστική

συμμόρφωση και γενικά μη διαφοροποιητικών λειτουργιών που εκφεύγουν της βασικής τους δραστηριότητας), η χρήση αναδυόμενων τεχνολογιών και ο ψηφιακός μετασχηματισμός (εισαγωγή της τεχνητής νοημοσύνης στην προηγμένη ανάλυση δεδομένων για την καλύτερη διαχείριση κινδύνων αλλά και σε άλλες βασικές δραστηριότητες, της τεχνολογίας block chain, των υπηρεσιών cloud κ.λπ.) που αποτελούν θεμελιώδη συστατικά των σύγχρονων επιχειρηματικών μοντέλων, μπορούν να μειώσουν δραστικά το λειτουργικό κόστος και να κάνουν τις τράπεζες ασύγκριτα αποτελεσματικότερες.

Σε ένα μακροοικονομικό περιβάλλον γεμάτο από απειλές και ισχυρές προκλήσεις, οι τράπεζες καλούνται να αντιμετωπίσουν πέραν όλων αυτών και επιπρόσθετους εχθρούς προερχόμενους από το δικό τους οικοσύστημα.

Οι εταιρείες χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (γνωστές ως FinTechs), οι Big techs (Amazon, Facebook, Google, Apple κ.λπ.), οι ψηφιακές τράπεζες και οι υπόλοιπες challenger banks σχηματίζουν για τις παραδοσιακές τράπεζες έναν σθεναρό και επικίνδυνο εχθρό «εκ των έσω». Δεδομένου δε των ισχυρών συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων (χαμηλό λειτουργικό κόστος, πολύ ανταγωνιστικές χρεώσεις προϊόντων και υπηρεσιών, αμεσότητα και ταχύτητα στην εξυπηρέτηση, ισχυρές τεχνολογικές υποδομές αιχμής, πρόσβαση σε τεράστιες βάσεις δεδομένων, ελευθερία από τα βάρη μη εξυπηρετούμενων δανείων και ανάγκες προβλέψεων κ.λπ.) αποτελούν, χωρίς αμφιβολία, παρούσα και ξεκάθαρη απειλή για τη μελλοντική κερδοφορία, αλλά μακροχρόνια ίσως και για τη βιωσιμότητα των παραδοσιακών τραπεζών υπό την παρούσα μορφή τους. Αδήριτη ανάγκη αλλά και στρατηγικό μονόδρομο αποτελεί η αναπροσαρμογή και ο ανασχηματισμός των επιχειρηματικών μοντέλων λειτουργίας και οργανικής ανάπτυξης των παραδοσιακών τραπεζών, που πρέπει απαραίτητα να λάβουν σοβαρά υπόψη, τις νέες, όσο και τις υπό διαμόρφωση συνθήκες της χρηματοπιστωτικής αγοράς διεθνώς. Με την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (ROE) στο μόλις 2,89% για το α' εξάμηνο 2019 (συγκριτικά με το επίσης σχετικά χαμηλό 6,86% πανευρωπαϊκά) το αδιέξοδο είναι δεδομένο.

Με την τέλεια αυτή καταιγίδα να είναι όχι απλώς ορατή αλλά σε πλήρη εξέλιξη, η ρήση «ή αλλάζουμε τώρα ή βουλιάζουμε» δεν θα μπορούσε να είναι περισσότερο επίκαιρη.

** Ο κ. Ηλίας Ε. Ξηρουχάκης είναι αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.*

Οι απόψεις που εκφράζονται από τον συγγραφέα στο παρόν άρθρο είναι προσωπικές.